



EVALUATIE 2025 VAN DE ENERGIEBELEIDSOVEREENKOMSTEN 2023–2026

Plan van aanpak

Departement WEWIS

Afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en
Internationaal O&O&I-beleid

Vlaams Agentschap voor Energie en Klimaat
(VEKA)

26 maart 2025

Departement WEWIS – Evaluatiecel

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	Situering van Energiebeleidsovereenkomsten in de beleidsdomeinen Omgeving en Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie	4
1.2	Wat zijn energiebeleidsovereenkomsten?	4
1.3	EBO-Commissie	6
1.4	Evaluatie	7
2	Aanleiding voor de evaluatie en evaluatiebepalingen	8
2.1	Aanleiding voor de evaluatie	8
2.2	Evaluatiebepalingen	8
2.3	Plan van aanpak voor de evaluatie 2025 van de Energiebeleidsovereenkomsten 2023-2026	9
3	Beleidscontext	10
3.1	Beleidskader	10
3.1.1	Regelgevend kader	10
3.2	Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 en beleidsnota's	13
3.2.1	Het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029	13
3.2.2	Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029	15
3.2.3	Beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029	17
3.3	Evoluties in de beleidscontext	20
4	Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten	21
4.1	Uitgangspunten voor evaluaties	21
4.1.1	Evaluaties met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie en wat betreft het thema Industrie	21
4.1.2	Evaluatie 2025 van de EBO's	22
4.2	Doelstelling, dimensies en beoogde resultaten van de evaluatie 2025 van de EBO's 2023-2026	22
4.2.1	Doelstelling	22
4.2.2	Evaluatiedimensies	23
4.2.3	Hoofdpijnen van de evaluatie	23
4.2.4	Beoogde resultaten van de evaluatie	24
5	Krijtlijnen en draagwijdte van de evaluatie	27
5.1	Inhoudelijk en tijds kader	27
5.2	Relevante evaluaties/studies in deze context	27
5.3	Input van (de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp	27
6	Onderdelen van de evaluatie, methodologieën en planning	29
6.1	Onderdelen van de evaluatie en methodologieën	29
6.2	Evaluatieproces/-proces en planning	29
6.2.1	Bronnen	29
6.2.2	Evaluator	30

6.2.3	Procesverloop	30
6.2.4	Nazorg	31
6.2.5	Planning	31
7	Informereren van en afstemming met het evaluatievoorwerp	33
8	Elementen met betrekking tot de inzet van een externe consultant	34
8.1	Algemeen	34
8.2	Beschikbaarheid van documenten	34
9	Gebruik en verspreiding van de resultaten van de evaluatie	35

1 INLEIDING

1.1 Situering van Energiebeleidsovereenkomsten in de beleidsdomeinen Omgeving en Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie

De energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) 2023-2026 zijn de meest recente van een reeks van beleidsinstrumenten van de Vlaamse overheid gericht op de verbetering van de energie-efficiëntie van de energie-intensieve ondernemingen in Vlaanderen. Aldus vormen ze een belangrijk speerpunt van het Vlaams beleid voor de energie-intensieve ondernemingen, met als focus het verbeteren van de energie-efficiëntie van de bestaande (voornamelijk) fossiele processen in de energie-intensieve industrie via het uitvoeren van rendabele maatregelen.

Het energiebeleid van de Vlaamse overheid wordt gekaderd binnen het decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid¹, het besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010 houdende algemene bepalingen over het energiebeleid² en ten uitvoer gelegd in het Energie- en Klimaatbeleid van de Vlaamse Regering. Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA³) binnen het beleidsdomein Omgeving (OMG) geeft uitvoering aan dit beleid. Onderdeel van dit beleid is het energiebeleid voor energie-intensieve ondernemingen⁴. Energie-intensieve vestigingen moeten in het bezit zijn van een conform verklaard energieplan. Daarnaast moeten energie-intensieve vestigingen van ondernemingen onder bepaalde voorwaarden een energiestudie toevoegen aan hun omgevingsvergunningsaanvraag⁵.

Parallel aan deze regelgeving kunnen energie-intensieve vestigingen van ondernemingen toetreden tot de vrijwillige energiebeleidsovereenkomsten van de Vlaamse overheid. Deze hebben als doel het vooraanstaand worden en blijven op het vlak van energie-efficiëntie.

Het verankeren van de Vlaamse industrie is een belangrijke doelstelling van het Industriebeleid dat zich situeert binnen het beleidsdomein Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie (WEWILS). Dit Industriebeleid richt zich ook op het verbeteren van de competitiviteit en concurrentiekracht van de Vlaamse ondernemingen en hierin spelen betaalbare energie en energie-efficiëntie een belangrijke rol.

1.2 Wat zijn energiebeleidsovereenkomsten?

In het decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid (hierna "Energiedecreet" genoemd) wordt onder TITEL I – ALGEMENE BEPALINGEN in artikel 1.1.3 37° een energiebeleidsovereenkomst gedefinieerd als: *"iedere overeenkomst tussen het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door de Vlaamse Regering, en een andere partij, waarbij die andere*

¹ Het citeeropschrift van dit decreet is "het Energiedecreet" – Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018092&datum=&geannoteerd=false&print=false> voor de huidige versie van dit decreet.

² Citeeropschrift "Het Energiebesluit van 10 november 2010" of kortweg "het Energiebesluit". Zie ook <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1019755&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

³ Zie ook [Vlaams Energie- en Klimaatagentschap | Vlaanderen.be](https://www.veka.be/).

⁴ Zijnde (vestigingen van) ondernemingen met jaarlijks finaal energiegebruik > 0,1 PJ.

⁵ Zie ook [Energiebeleid voor energie-intensieve ondernemingen | Vlaanderen.be](https://www.veka.be/energiebeleid-voor-energie-intensieve-ondernemingen).

partij zich engageert om binnen een afgesproken termijn een vooropgestelde verbetering inzake energie-efficiëntie te behalen of te stimuleren, tot de wereldtop inzake energie-efficiëntie in haar sector te behoren of een bepaald percentage van het energieverbruik te dekken met behulp van hernieuwbare energietechnologieën of daarvoor stimulansen te verstrekken.”

Het Energiedecreet omvat onder TITEL VI – MILIEUVRIENDELIJKE ENERGIEPRODUCTIE EN RATIONEEL ENERGIEGEBRUIK een HOOFDSTUK VII getiteld “Instrumenten ter stimulering van het rationeel energiegebruik en het gebruik van de hernieuwbare energiebronnen voor ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen.” Artikel 7.7.1 van dit hoofdstuk gaat nader in op energiebeleidsovereenkomsten en stelt meer bepaald:

§ 1. De Vlaamse Regering kan energiebeleidsovereenkomsten sluiten met:

- 1° een of meer organisaties van ondernemingen, niet-commerciële instellingen of publiekrechtelijke rechtspersonen;*
- 2° een of meer ondernemingen of niet-commerciële instellingen;*
- 3° een of meer publiekrechtelijke rechtspersonen.*

§ 2. De Vlaamse Regering legt het ontwerp van energiebeleidsovereenkomst ter bespreking voor aan het Vlaams Parlement.

Energiebeleidsovereenkomsten met individuele ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen worden niet meegedeeld aan het Vlaams Parlement.

§ 3. Jaarlijks rapporteert de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement over de gesloten energiebeleidsovereenkomsten.

Artikel 7.7.2 van ditzelfde hoofdstuk preciseert over de energiebeleidsovereenkomsten het volgende:

§ 1. De Vlaamse Regering kan aan ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen verplichtingen opleggen om hen aan te zetten hun energiegebruik te rationaliseren en gebruik te maken van hernieuwbare energietechnologieën.

§ 2. De verplichtingen, vermeld in § 1, omvatten :

- 1° het opzetten van een energieboekhouding;*
- 2° het uitvoeren van rendabele investeringen, die al dan niet ter kennis worden gebracht door een energieaudit, een energieplan of een energiestudie;*
- 3° het periodiek dan wel eenmalig laten opmaken van een energieaudit, een energieplan en/of een energiestudie door een energiedeskundige.*

De Vlaamse Regering kan voor een of meer van de voorgaande verplichtingen vrijstelling verlenen en/of de periodiciteit bepalen.

[...]

§ 7. Ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen die een energiebeleidsovereenkomst met de Vlaamse Regering sluiten, moeten minstens voldoen aan de verplichtingen, vermeld in § 1, die gelden op het moment van het sluiten van de energiebeleidsovereenkomst.

Als de Vlaamse Regering op basis van § 1 verplichtingen oplegt, zijn die verplichtingen voor ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen die een energiebeleidsovereenkomst hebben gesloten, niet strenger dan de overeenkomstige bepalingen, opgenomen in de energiebeleidsovereenkomst en van die aard dat ze niet voor extra lasten zorgen ten opzichte van de overeenkomstige bepalingen in de energiebeleidsovereenkomst, behalve om te voldoen aan internationale of Europese verplichtingen, steeds rekening houdend met het engagement van het Vlaamse Gewest in de energiebeleidsovereenkomsten. In die gevallen pleegt de Vlaamse Regering vooraf overleg met de andere partijen van de energiebeleidsovereenkomst.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels voor de te volgen overlegprocedure.

§ 8. In afwijking van de vorige paragraaf kan de Vlaamse Regering verplichtingen, als vermeld in § 1, opleggen aan ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen die de bepalingen van de gesloten energiebeleidsovereenkomst niet naleven.

§ 9. De Vlaamse Regering kan de tegemoetkomingen, vermeld in titel VIII van dit decreet beperken tot de ondernemingen, niet-commerciële instellingen en publiekrechtelijke rechtspersonen die een energiebeleidsovereenkomst hebben gesloten.

1.3 EBO-Commissie

De Commissie EBO is het bestuursorgaan voor de energiebeleidsovereenkomsten⁶.

De voornaamste taken van de Commissie EBO die voortvloeien uit haar bestuursfunctie zijn:

- de coördinatie van werkzaamheden en activiteiten ter uitvoering van deze energiebeleidsovereenkomst;
- de bespreking van knelpunten van algemene aard, die zich bij de implementatie van deze energiebeleidsovereenkomst in de praktijk voordoen, het bespreken van oplossingen en het zo nodig formuleren van richtlijnen hiervoor die gepubliceerd worden en bindend zijn voor de partijen;
- het bemiddelen in geval van conflicten tussen partijen of tussen ondernemingen en het verificatiebureau⁷;
- de controle op de voortgang van de uitvoering van deze energiebeleidsovereenkomst;
- het doen van voorstellen tot wijziging van deze energiebeleidsovereenkomst, en het beoordelen van de gegrondheid van de aanvragen van de betrokken partijen om in overleg te treden op basis van wijzigingen van omstandigheden;
- het adviseren aan de ministers over het verificatiebureau;
- het onderhouden van contacten met maatschappelijke organisaties;

⁶ Zie [Commissie EBO | EBO Vlaanderen](#).

⁷ Het Verificatiebureau Benchmarking Vlaanderen (of VBBV). Het VBBV is een onafhankelijke en neutrale organisatie die door de ministers is aangesteld om de correcte uitvoering van de energiebeleidsovereenkomst te bewaken, hierover adviezen te verstrekken en verslag uit te brengen. Het is de enige instantie die over individuele gevallen oordeelt, te weten, de aanvaarding van de energiedeskundige, het Energieplan en de verslaggeving (monitoring).

Het verificatiebureau kan aan de Commissie ook toelichtingen voorstellen ter ondersteuning van de uitvoering van deze energiebeleidsovereenkomst. (Zie ook <https://ebo-vlaanderen.be/nl/verificatiebureau>).

- het opstellen en actualiseren van het overzicht van ondernemingen en sectororganisaties die tot deze energiebeleidsovereenkomst zijn toegetreden;
- het jaarlijks opstellen en publiceren van het jaarverslag.

De EBO-Commissie bestaat uit een voorzitter en volgende leden⁸:

- één vertegenwoordiger van de Vlaamse minister bevoegd voor Economie;
- één vertegenwoordiger van de Vlaamse minister bevoegd voor Energie;
- één vertegenwoordiger van elke toegetreden sectororganisatie;
- één vertegenwoordiger aangeduid door de ondernemingen voor wie geen sectororganisatie is toegetreden;
- het hoofd van het verificatiebureau, als waarnemer.

De EBO-commissie vergadert gemiddeld genomen maandelijks.

1.4 Evaluatie

De evaluatie van de EBO's 2023-2026 werd zowel aangekondigd in de beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029⁹ als in de beleidsnota Energie- en Klimaatbeleid 2024-2029¹⁰.

Onderhavig plan van aanpak beschrijft en concretiseert de evaluatie van de EBO's 2023-2026 die in 2025 moet worden uitgevoerd en dit rekening houdend met de elementen opgenomen in hogervermelde beleidsnota's (zie ook Sectie 2.2).

Deze evaluatie dient in 2025 te worden uitgevoerd en moet eind 2025 afgerond zijn. De evaluatiecel van het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (hierna Departement WEWIS¹¹ of het departement genoemd) staat samen met VEKA in voor de coördinatie en organisatie van deze evaluatie.

⁸ Zie [Samenstelling | EBO Vlaanderen](#).

⁹ Zie <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2080561>.

¹⁰ Zie <https://docs.vlaamsparlement.be/files/pfile?id=2080816>.

¹¹ Op 1 januari 2025 zijn het departement Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en het Departement Werk en Sociale Economie (WSE) gefusioneerd tot het Departement WEWIS.

2 AANLEIDING VOOR DE EVALUATIE EN EVALUATIEBEPALINGEN

2.1 Aanleiding voor de evaluatie

De directe aanleiding voor de evaluatie van de energiebeleidsovereenkomsten 2023-2026 is te vinden in het Vlaamse Regeerakkoord 2024-2029, en ligt daarnaast in het aflopen van deze overeenkomsten tegen het eind van 2026. Dit laatste leidt tot de vraag op welke manier het Vlaamse beleid ten aanzien van energie-efficiëntie in het algemeen en energie-intensieve ondernemingen in het bijzonder in de toekomst vorm kan krijgen. Vanuit die optiek is een evaluatie in de loop van 2025 zinvol en dit met het oog op de beleidsontwikkeling op het vlak van energie-efficiëntie en energie-intensieve ondernemingen vanaf 2026 en daarna.

2.2 Evaluatiebepalingen

Er zijn met betrekking tot de evaluatie van de EBO's 2023-2026 geen evaluatiebepalingen beschikbaar in de regelgeving, maar in de beleidsdocumenten van de Vlaamse Regering 2024-2029 worden wel een aantal elementen genoemd waarmee de evaluatie rekening moet houden.

In de beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029 wordt met betrekking tot (de evaluatie van) de EBO's nl. gesteld dat:

Vlaanderen heeft nu meer dan 20 jaar ervaring met deze vrijwillige overeenkomsten. De huidige, derde generatie van vrijwillige overeenkomst met de energie-intensieve ondernemingen, de EBO2 voor de periode 2023-2026, heeft tot doel dat de Vlaamse energie-intensieve ondernemingen vooraanstaand zijn en blijven op het gebied van energie-efficiëntie. We maken een grondige analyse en evalueren de verlenging van de EBO's na 2026 en evalueren in overleg met de betrokken sectoren, rekening houdend met de impact van de prestaties én tegenprestaties op het huidig en het toekomstig klimaat- en energiebeleid, het maximaal vermijden van bijkomende administratieve lasten, alsook een blijvende duurzame verankering van onze Vlaamse industrie. De volledige evaluatie zal afgerond zijn tegen december 2025 en dit in samenwerking met de minister bevoegd voor Energie.

In de beleidsnota Energie- en Klimaatbeleid 2024-2029¹² wordt met betrekking tot deze evaluatie gesteld dat:

Vlaanderen heeft nu meer dan 20 jaar ervaring met deze vrijwillige overeenkomsten, met als focus het verbeteren van de energie-efficiëntie van de bestaande (veelal) fossiele processen in de energie-intensieve industrie via het uitvoeren van rendabele maatregelen. Aangezien de huidige EBO's aflopen na 2026, is het belangrijk een verderzetting grondig te evalueren, in overleg met de betrokken sectoren. We houden hierbij rekening met de impact van de prestaties én tegenprestaties op het huidig en het toekomstig klimaat- en energiebeleid, het maximaal vermijden van bijkomende administratieve lasten, een blijvende duurzame verankering van onze Vlaamse industrie, rechtszekerheid, technologieneutraliteit en met de

¹² Zie <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=2080816>.

bijdrage aan de klimaat- en energietransitie inzake o.m. elektrificatie, flexibiliteit (opslag en vraagzijdebeheer) en implementatie van low-carbontechnologieën, enz.

De volledige evaluatie zal afgerond zijn tegen december 2025 en dit in samenwerking met de bevoegde diensten van de minister bevoegd voor Economie.

2.3 Plan van aanpak voor de evaluatie 2025 van de Energiebeleidsovereenkomsten 2023-2026

Zoals aangegeven in Sectie 1.4 werd de evaluatie 2025 van de Energiebeleidsovereenkomsten 2023-2026 gezamenlijk uitgewerkt door de bevoegde entiteiten van het Departement WEWIS¹³ en door VEKA in voorliggend plan van aanpak voor de evaluatie. Dit plan van aanpak vormt de basis voor de overheidsopdracht die zal worden gelanceerd voor de uitvoering van de evaluatie en geeft in de hiernavolgende paragrafen meer details over zowel de reikwijdte van de evaluatie als over de inhoudelijke elementen ervan.

¹³ De evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid in samenwerking met de inhoudelijk dossierbehandelaar van het Departement WEWIS voor de EBO's.

3 BELEIDSCONTEXT

3.1 Beleidskader

De EBO's situeren zich hoofdzakelijk binnen het Vlaamse Energie- en Klimaatbeleid en worden gedefinieerd in het Energiedecreet (zie sectie 1.2), maar zoals weergegeven in sectie 1.1, zijn ze ook van belang binnen het Vlaamse Industriebeleid.

De onderliggende regelgeving die in deze context van belang is, wordt weergegeven in sectie 3.1.1. Behalve deze regelgeving, steunt het Vlaamse Energie- en Klimaatbeleid ook op bredere beleidskaders en hun doelstellingen, en meer bepaald op de Vlaamse Klimaatstrategie 2050¹⁴ en op het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030¹⁵.

3.1.1 Regelgevend kader

Het regelgevend kader voor het Vlaamse Energie- en Klimaatbeleid wordt hoofdzakelijk bepaald door het Energiedecreet (zie sectie 1.2) en het Energiebesluit (zie sectie 3.1.1.1).

Daarnaast is er ook het beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma opgenomen in het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid¹⁶ (hierna “W&I-decreet” genoemd), dat gericht is op de bevordering van de transitie tot een CO₂-arme en koolstofcirculaire industrie. Ook deze bepalingen zijn van belang voor het Vlaamse Energie- en Klimaatbeleid (zie sectie 3.1.1.2).

3.1.1.1 Het Energiebesluit

Het besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010 houdende algemene bepalingen over het energiebeleid (hierna “Energiebesluit” genoemd)¹⁷, geeft uitvoering aan het Energiedecreet. In het Energiebesluit is onder meer de taakstelling van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) opgenomen. Er wordt gesteld dat het VEKA is opgericht voor de uitvoering van een op duurzaamheid gericht energiebeleid en klimaatbeleid (art. 2.1.1, §2) en de missie van VEKA is de volgende:

“Het voorbereiden, stimuleren, coördineren, uitvoeren, opvolgen en evalueren van beleidsinitiatieven op het vlak van energie en broeikasgasemissies die bijdragen aan de omslag naar een klimaatneutrale en duurzame samenleving in Vlaanderen, waarbij de beleidsinstrumenten op een kostenefficiënte en kwaliteitsvolle manier worden ingezet en rekening wordt gehouden met de sociale en economische impact.”

Artikel 2.1.2 van datzelfde besluit lijst de taken op van VEKA, nl.:

Het VEKA heeft de volgende taken:

1° de langetermijnvisies over energie en klimaat, de Vlaamse Energie- en Klimaatplannen en het Vlaamse energie- en klimaatbeleid onderbouwen en voorbereiden, coördineren en uitvoeren, evalueren en erover rapporteren;

¹⁴ Zie <https://www.vlaanderen.be/publicaties/vlaamse-klimaatstrategie-2050>.

¹⁵ Zie <https://www.vlaanderen.be/veka/energie-en-klimaatbeleid/vlaams-energie-en-klimaatplan-vekp-2021-2030>.

¹⁶ Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018085&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

¹⁷ Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1019755&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

- 2° in het bovengewestelijk besluitvormingsproces rond energie en klimaat participeren, door proactieve deelname aan de Belgische, Europese en internationale besluitvorming, implementatie en rapportering en, waar mogelijk binnen de beschikbare middelen, aan grensoverschrijdende samenwerking;*
- 3° beleidsinstrumenten en adequate oplossingsgerichte maatregelpakketten voor het energie en klimaatbeleid en de efficiënte en effectieve uitvoering daarvan, ontwikkelen, waaronder:*
 - a) de milieuvriendelijke energieproductie bevorderen en de middelen en fondsen beheren die daarvoor bestemd zijn, inbegrepen de voorbereiding, uitvoering, monitoring en controle van de steunverlening aan groenestroom-, warmtekracht- en groenewarmte-installaties;*
 - b) het efficiënte en flexibele energiegebruik bevorderen, inclusief opslag en de middelen en fondsen beheren die daarvoor bestemd zijn;*
- 4° zo laag mogelijke energiesysteemkosten nastreven door flexibiliteit in te schakelen en beleidsinstrumenten regelmatig te evalueren;*
- 5° de regelgeving in verband met het efficiënte beheer en de uitbouw van distributienetten van elektriciteit, gas en warmte, en van het plaatselijk vervoernet van elektriciteit voorbereiden en toepassen;*
- 6° via het ontwikkelen van dataplatformen alle data over energie (productie, distributie, opslag en verbruik) en klimaat (broeikasgasemissies) systematisch verzamelen en gebruiken voor beleidsvoorbereiding, studies, rapporteringen en beleidsuitvoering;*
- 7° het beleid over energie en klimaat onderbouwen door onder meer analyses aan te sturen, beleidsindicatoren te ontwikkelen en op te volgen, modellen en methodologische tools, beleidsscenario's en prognoses te ontwikkelen en toe te passen;*
- 8° de inzet van de middelen van het Vlaams Klimaatfonds en het Energiefonds beheren en coördineren;*
- 9° bijdragen tot de optimale benutting van fondsen die de Europese en andere supranationale instellingen ter beschikking stellen;*
- 10° aan een draagvlak bouwen voor een energiebewuste en klimaatneutrale samenleving, informatie verspreiden en sensibiliserings- en communicatieacties over milieuvriendelijke energieproductie, efficiënt en flexibel energiegebruik en klimaatbewust gedrag voeren en uitbesteden;*
- 11° gestructureerd samenwerken en overleggen met publieke en private stakeholders rond energie en klimaat;*
- 12° marktonderzoek in het kader van minstens het duurzame energie- en klimaatbeleid, de milieuvriendelijke energieproductie, het efficiënt en flexibel energiegebruik, en het sociaal energiebeleid uitvoeren of laten uitvoeren;*
- 13° alle andere taken, dan de taken, vermeld in punt 1° tot en met 12°, betreffende het energie- en klimaatbeleid die bij of krachtens decreet of door de Vlaamse Regering aan het agentschap zijn en worden toevertrouwd.*

Het besluit gaat verder in op diverse steunmaatregelen van de Vlaamse overheid wat betreft de bevordering van energie-efficiëntie en vermeldt ook de voorwaarden waaraan ondernemingen in het algemeen en de ondernemingen die zijn toegetreden tot een energiebeleidsovereenkomst in het bijzonder moeten voldoen om in aanmerking te komen voor de beschikbare steun.

3.1.1.2 Het W&I-decreet

Zoals hoger aangegeven is de regelgeving opgenomen in het W&I-decreet betreffende het beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma ook van belang voor het Vlaamse Energie- en Klimaatbeleid.

In artikel 56/1/6¹⁸ van het W&I-decreet wordt in het eerste lid onder meer gesteld:

Het Vlaams programma voor de industriële klimaattransitie is coherent en beleidsdomeinoverschrijdend. Het wordt bepaald in een vijfjaarlijkse programmanota. Die programmanota bevat de volgende elementen:

- 1° een evaluatie van de uitvoering van de aflopende Vlaamse programmanota die is goedgekeurd in de vorige parlementaire legislatuur;*
- 2° een analyse van de huidige situatie, de verwachte maatschappelijke ontwikkelingen, trends en risico's op het vlak van de industriële klimaattransitie;*
- 3° de lange- en middellangetermijnvisie en -doelstellingen voor het klimaattransitieprogramma;*
- 4° de operationele kortetermijndoelstellingen en de prioritaire beleidsopties en acties voor de lopende regeerperiode.*

Op 16 juni 2023 keurde de Vlaamse Regering een eerste dergelijke programmanota goed¹⁹ die ondertussen gekend is onder de naam “Klimaat sprong”²⁰. Deze programmanota bestrijkt de periode tot en met 2025 en er dient een evaluatie plaats te vinden als een element om mee te nemen bij de uitwerking van een volgende programmanota. Het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) beheert de Klimaat sprong²¹. De Klimaat sprong richt zich op de langere termijn. Voor de doelgroep van de energie-intensieve industrie heeft deze onder meer tot doel om de transitie in te zetten naar een koolstofneutrale industrie.

Binnen deze Vlaamse beleidscontext situeren zich ook de energiebeleidsovereenkomsten voor Vlaamse energie-intensieve bedrijven²², al kennen deze een langere voorgeschiedenis en zijn ze gericht op de korte termijn. Voor de doelgroep van de energie-intensieve industrie beperkt de EBO zich tot het op korte termijn vooraanstaand maken en houden van de energie-efficiëntie van de (veelal nog) fossiele processen in deze bedrijven. De lopende EBO's bestrijken de periode 2023-2026 en werden d.d. 10.11.2022 goedgekeurd door de Vlaamse Regering²³.

Zoals hoger aangegeven zijn de EBO's 2023-2026²⁴ de recentste in een rij van instrumenten van de Vlaamse overheid voor de verbetering van de energie-efficiëntie van de bestaande (veelal) fossiele processen in de energie-intensieve industrie in Vlaanderen. De eerste energiebeleidsovereenkomsten onder die expliciete naam bestreken de periode 2015-2022. In de periode hiervoor werd gebruik gemaakt van instrumenten zoals het benchmarkconvenant en het

¹⁸ Onder Hoofdstuk VIII - Beleidskader voor een industrieel klimaattransitieprogramma: Bevordering van de transitie tot een CO₂-arme en koolstofcirculaire Vlaamse industrie opgenomen onder TITEL III – OVERIGE PARTNERS.

¹⁹ Zie [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#).

²⁰ Zie <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/648ACC952D77B42474D4D020>.

²¹ Zie <https://www.vlaio.be/nl/over-ons/programma-klimaat-sprong>.

²² VER- en Niet-VER-bedrijven, waarbij VER staat voor “verhandelbare emissierechten”. VER-bedrijven vallen onder het Europese systeem van verhandelbare emissierechten.

²³ Zie [Beslissingen van de Vlaamse Regering | Vlaanderen.be](#).

²⁴ De volledige tekst van de EBO's 2023-2026 (voor VER- en niet-VER-bedrijven) is beschikbaar op [EBO-tekst | EBO Vlaanderen](#).

auditconvenant, die echter werden aangewezen als (de toenmalig bestaande) energiebeleidsovereenkomsten. De hoofddoelstelling was telkens dezelfde, nl. de verbetering van de energie-efficiëntie van energie-intensieve ondernemingen in Vlaanderen. Het is in de context van onderhavig plan van aanpak voor de evaluatie van de EBO's 2023-2026 niet de bedoeling om al te diep in te gaan op de voorgeschiedenis van de EBO's onder de verschillende hogervermelde vormen. Een korte historiek wordt geschetst op de website van [EBO Vlaanderen](#) en verder is er op verschillende andere websites ook meer achtergrondinformatie beschikbaar.

De energiebeleidsovereenkomsten vormen flankerend beleid voor het energie-efficiëntiebeleid ten aanzien van energie-intensieve ondernemingen (zie ook sectie 1.1).

3.2 Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 en beleidsnota's

3.2.1 Het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029

In het Vlaamse Regeerakkoord 2024-2029²⁵ wordt in het hoofdstuk over klimaat en energie aangegeven dat het klimaatbeleid in de regeerperiode 2024-2029 een dubbel doel heeft, nl. enerzijds de CO₂-uitstoot te doen dalen en de Vlaamse klimaatdoelstellingen te halen en anderzijds de Vlaamse samenleving voor te bereiden op de gevolgen van de klimaatverandering. De bedoeling is ook om de Vlaamse klimaatstrategie 2050 uit 2019 te actualiseren.

Onder de titel "Vlaamse maatregelen" binnen hogervermeld hoofdstuk, stelt het regeerakkoord voor het onderdeel "Industrie" het volgende:

We ondersteunen de Vlaamse industrie op weg naar klimaatneutraliteit. Daardoor maken we niet alleen onze eigen industrie competitief, strategisch autonoom en toekomstbestendig, de technologieën die we daarvoor ontwikkelen, creëren exportkansen voor onze ondernemingen en ondersteunen de strijd tegen klimaatverandering wereldwijd. We grijpen de kansen die een voorloperbeleid biedt en ondersteunen toekomstgerichte sectoren die duurzame jobs opleveren. We zorgen voor geschoolde en gevormde werkrachten die die jobs kunnen invullen. We ontwikkelen een kader voor de transitie naar klimaatneutraliteit via de Vlaamse Klimaatsprong en evalueren in overleg met de sectoren algemene en sectorale doelstellingen. We rapporteren jaarlijks over de voortgang van de nodige industriële transitie en sturen instrumenten bij waar nodig.

- De Vlaamse Klimaatsprong wordt verder uitgewerkt als coördinerend actieprogramma van de industriële klimaattransitie, zowel rond procestransformaties als rond infrastructuur- en energiebehoeften. We maken een update van de roadmap "Naar een koolstofcirculaire en CO₂-arme Vlaamse industrie" en leggen doelstellingen op voor de lange termijn.*
- We onderzoeken in het kader van de Klimaatsprong of we een programmatorische clusteraanpak kunnen uitwerken, enerzijds aan de hand van de klimaatroadmaps die energie-intensieve bedrijven die toegetreden zijn tot de energiebeleidsovereenkomst (EBO) tegen eind dit jaar moeten opstellen, anderzijds aan de hand van de reeds opgestelde inventarissen van de specifieke warmtevraag en het restwarmteaanbod van alle EBO-ondernemingen. De Vlaamse Regering start*

²⁵ Zie <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/69476>.

daarnaast binnen de Klimaatsprong een participatief traject tussen infrastructuurbeheerders, grote industriële clusters, grote kmo-zones en overheid om de infrastructuurbehoefte te bepalen, en om te bekijken hoe die door collectieve infrastructuur kan worden gerealiseerd (elektriciteit, stroomnetten, waterstofnetten, warmtenetten, infrastructuur om CO₂ vloeibaar te maken en te transporteren...). De Vlaamse Regering prioriteert de grootste infrastructuurwerven voor de toekomst, op basis van het CO₂-reductiepotentieel.

- We zorgen voor de juiste financieringsinstrumenten om de klimaattechnologieën bij onze ondernemingen versneld ingang te laten vinden en voor het optimale gebruik van de EU-hefbomen daarbij. Het pilootproject 'bijpascontracten' (contracts for difference) dat de Vlaamse basisindustrie moet ondersteunen in de transitie naar low carbon-processen werd daarvoor opgestart en wordt continu opgevolgd. Op basis van de voorziene evaluatie beslist de Vlaamse Regering over de verdere implementatie en uitvoering van dat instrument. Een benchmarkstudie over de inzet van dat instrument door onze buurlanden wordt opgestart zodra de Vlaamse Regering is gevormd. We onderzoeken de steun voor grote projecten in onze havens met betrekking tot CO₂-afvang met permanente opslag (CCS) en het gebruik van afgevangen CO₂ (CCU).
- Kernenergie zal een belangrijke rol blijven spelen bij de realisatie van onze ambitie voor koolstofvrije en betaalbare stroom. We onderzoeken de mogelijkheden rond kleine, modulaire reactoren in Vlaanderen. We bekijken de eventuele mogelijkheden om waar mogelijk en verstandig mee te (laten) investeren.
- Daarnaast evalueren we de verlenging van de energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) voor Vlaamse energie-intensieve ondernemingen (VER-ondernemingen en niet-VER-ondernemingen), en dat ten laatste eind 2025.
- Het regelgevende kader rond energie-efficiëntie wordt, waar nodig, afgestemd op de richtlijn "energie-efficiëntie", zonder het bestaande kader af te zwakken.
- De premies en subsidies voor ondernemingen worden geëvalueerd en waar mogelijk aangepast in het licht van de verhoogde investeringsaftrek, de invoering van ETS2 en de Vlaamse taxshift.
- We actualiseren de Vlaamse Waterstofstrategie. Voor wat betreft de inzet van koolstofarme waterstof en mogelijke ondersteuning voor import, productie en gebruik van waterstof starten we een studie op.
- We behouden de verplichting voor grote elektriciteitsafnemers om zonnepanelen te installeren en onderzoeken of we die verplichting kunnen verbreden naar een grotere doelgroep, altijd maximaal in functie van het lokale verbruik. De flexibiliteit voor de in aanmerking komende alternatieven van nieuwe of bestaande investeringen in hernieuwbare energie in Vlaanderen wordt verhoogd. Voor de pv-verplichting wordt een gepast handavingskader uitgewerkt.
- We voorzien een verderzetting van de premie voor asbestverwijdering voor niet-verwarmde niet-residentiële gebouwen in combinatie met de plaatsing van zonnepanelen.

3.2.2 Beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029

In de beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029²⁶ is onder de strategische doelstelling “De productiviteit en de concurrentiekracht van onze economie en industrie duurzaam versterken” zowel een paragraaf opgenomen getiteld “Een nieuwe agenda voor industriebeleid in Vlaanderen” als een paragraaf met de titel “Een duurzame groei realiseren” die een aantal van de elementen uit het regeerakkoord vermeld in sectie 3.2.1 nader uitwerken en verduidelijken.

Een nieuwe agenda voor industriebeleid in Vlaanderen

Van belang in deze paragraaf is vooral de roep naar een slagkrachtig en geïntegreerd Vlaams industriebeleid om de eigen industrie te ondersteunen, alle groeikansen te geven en verder te verankeren in Vlaanderen door de industriële sectoren in te bedden in een sterk ecosysteem van Vlaamse ondernemingen en kennisinstellingen. Hierbij wordt verwezen naar het blijven ondersteunen van de concurrentiekracht van de Vlaamse industrie en het inzetten op instrumenten die de industrie ondersteunen om de klimaattransitie door te maken en duurzame groei te realiseren zoals het coördinerend actieprogramma van de industriële klimaattransitie (Vlaamse Klimaatsprong), een innovatiebeleid dat de doelstellingen van het Vlaams industriebeleid ondersteunt, een digitaliseringsbeleid dat inzet op artificiële intelligentie en cybersecurity, en een investeringsecosysteem voor innovatieve bedrijven. Met het oog op een geïntegreerd beleid, wordt gesteld dat er gezorgd zal worden voor de nodige coördinatie van en het overleg over het industriebeleid met de betrokken vakministers en om werk te maken van een coherent en krachtig industriebeleid, wordt het Vlaamse Industrieforum verder gezet. Dit Vlaamse Industrieforum is een structureel overlegplatform tussen de Vlaamse Regering en de 4 belangrijkste Vlaamse industriële sectorfederaties (Agoria, Essenscia, Fedustria, Fevia) waarbinnen wordt afgestemd over de industriële langetermijnvisie en de uitvoering ervan. Tevens wordt gesteld dat daarover regelmatig teruggekoppeld wordt/zal worden naar de interprofessionele sociale partners in de werkgroep van het Vlaams Economisch en Sociaal Overlegcomité (VESOC). Ook de Europese dimensie en meer algemeen de internationale dimensie worden in de beleidsnota meegenomen. In deze context zijn deze echter minder van belang.

Een duurzame groei realiseren

In deze paragraaf komen onder andere de Klimaatsprong, “Contracts for difference”, de compensatieregeling van de directe emissiekosten (CIE) en de energiebeleidsovereenkomsten aan bod²⁷:

Klimaatsprong

De Vlaamse Klimaatsprong wordt verder uitgewerkt als coördinerend actieprogramma van de industriële klimaattransitie, zowel inzake procestransformaties als inzake infrastructuur- en energiebehoeften, en dit met betrokkenheid van de minister voor Energie en Klimaat en de bevoegde diensten. Er wordt een nieuwe programmanota opgemaakt, in overleg met de stakeholders en deze wordt na advies van de betrokken adviesraden ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Eén van de onderdelen

²⁶ Zie <https://docs.vlaamsparlement.be/files/pfile?id=2080561>.

²⁷ Andere elementen opgenomen in dit luik van de beleidsnota zijn: Waterstofstrategie, Kernenergie, Ecologiesteun/GREEN en Haalbaarheid van de EU-klimaatdoelstellingen voor de industrie.

van de nieuwe programmanota is een update van de roadmap 'Naar een koolstofcirculaire industrie', die een luik internationale competitiviteit zal meenemen. Er worden doelstellingen opgelegd voor de lange termijn en de impact op lange termijn wordt geëvalueerd.

We onderzoeken in het kader van de Klimaatsprong of we een programmatorische clusteraanpak kunnen uitwerken. Dit doen we enerzijds aan de hand van de klimaatroadmaps die energie-intensieve bedrijven die toegetreden zijn tot de energiebeleidsovereenkomst (EBO, cf. infra) tegen eind dit jaar moeten opmaken, en anderzijds aan de hand van de reeds opgemaakte inventarissen van de specifieke warmtevraag en het restwarmteaanbod van alle EBO-ondernemingen.

De Vlaamse Regering start binnen de Klimaatsprong een participatief traject tussen infrastructuurbeheerders, grote industriële clusters, grote kmo-zones en de overheid om de infrastructuurbehoefte te bepalen, en om te bekijken hoe die door collectieve infrastructuur kan worden gerealiseerd (elektriciteit, stroomnetten, waterstofnetten, warmtenetten, infrastructuur om CO₂ vloeibaar te maken en te transporteren...). De Vlaamse Regering prioriteert de grootste infrastructuurwerven voor de toekomst op basis van het CO₂-reductiepotentieel.

We ontwikkelen een kader voor de transitie naar klimaatneutraliteit via de Vlaamse Klimaatsprong en evalueren in overleg met de sectoren de algemene en sectorale doelstellingen.

We rapporteren jaarlijks over de voortgang van de nodige industriële transitie en sturen bij waar nodig.

Contracts for difference

We zorgen voor de juiste financieringsinstrumenten om de klimaattechnologieën bij onze ondernemingen versneld ingang te laten vinden en voor een optimaal gebruik van de EU-hefbomen daarbij. Het pilootproject 'bijpascontracten' (of contracts for difference), dat de Vlaamse basisindustrie moet faciliteren in de transitie naar low carbon-processen werd daarvoor opgestart. Op basis van de voorziene evaluatie beslist de Vlaamse Regering over de verdere implementatie en uitvoering van dit instrument. Een benchmarkstudie over de inzet van dat instrument door onze buurlanden wordt opgestart in het voorjaar van 2025.

We onderzoeken in het bijzonder de steun voor grote projecten in onze havens met betrekking tot CO₂-afvang met permanente opslag (CCS) en het gebruik van afgevangen CO₂ (CCU), alsook de steun voor waterstofgebruik die kan bijdragen aan het realiseren van de RFNBO (hernieuwbare brandstof van niet-biologische oorsprong) doelstelling in Vlaanderen waarvoor de bijpascontracten een mogelijke ondersteuningspiste vormen. Het gebruik van industriële restwarmte wordt eveneens onderzocht. Technologieneutraliteit staat hierbij centraal.

Compensatieregeling van de indirecte emissiekosten (CIE)

We zetten blijvend in op het ondersteunen van onze ondernemingen om duurzame productie in Vlaanderen te houden. Daartoe behouden we de toegelaten compensatieregeling van de indirecte emissiekosten (CIE). Dat is noodzakelijk om de

internationale concurrentiekracht van onze ondernemingen en de tewerkstelling te Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 vrijwaren.

Na evaluatie gaan we na hoe we de bijdrage aan de klimaattransitie in overleg met de sectoren kunnen versterken voor een toekomstig steunkader met respect voor aangegane engagements en investeringszekerheid. In het kader van de Europese evaluatie in 2025 gaan we proactief in dialoog met onze buurlanden over de klimaattransitie voor onze industrie, teneinde een subsidierace te vermijden en een gelijk speelveld te realiseren.

Energiebeleidsovereenkomsten

De Energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) vormen momenteel het speerpunt van het Vlaams beleid voor de energie-intensieve ondernemingen, met als focus het verbeteren van de energie-efficiëntie van de bestaande (voornamelijk) fossiele processen in de energie-intensieve industrie via het uitvoeren van rendabele maatregelen.

Deze vrijwillige overeenkomsten werden voor een eerste keer ingevoerd eind 2002. Vlaanderen heeft nu meer dan 20 jaar ervaring met deze vrijwillige overeenkomsten. De huidige, derde generatie van vrijwillige overeenkomst met de energie-intensieve ondernemingen, de EBO2 voor de periode 2023-2026, heeft tot doel dat de Vlaamse energie-intensieve ondernemingen vooraanstaand zijn en blijven op gebied van energie-efficiëntie.

We maken een grondige analyse en evalueren de verlenging van de EBO's na 2026 en evalueren in overleg met de betrokken sectoren, rekening houdend met de impact van de prestaties én tegenprestaties op het huidig en het toekomstig klimaat- en energiebeleid, het maximaal vermijden van bijkomende administratieve lasten, alsook een blijvende duurzame verankering van onze Vlaamse industrie. De volledige evaluatie zal afgerond zijn tegen december 2025 en dit in samenwerking met de minister bevoegd voor Energie.

In bovenstaande beleidsnota wordt de aanleiding voor de evaluatie van de EBO's 2023-2026 expliciet weergegeven (zie ook sectie 1.4).

3.2.3 Beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029

In de beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029²⁸, is in hoofdstuk III "Omgevingsanalyse voor de beleidsvelden Energie en Klimaat" onder punt 3 "Stand van zaken in realisatie doelstellingenkaders" een punt opgenomen over "Energie-efficiëntie", waarbij aandacht wordt geschonken aan energiebesparing bij de industrie in het algemeen en aan energie-intensieve (vestigingen van) industriële ondernemingen in het bijzonder. Specifiek stel de beleidsnota in dit verband:

Energie-intensieve vestigingen²⁹ van industriële ondernemingen zijn verplicht vierjaarlijks een energieplan op te stellen en conform te laten verklaren. De rendabele maatregelen (momenteel IRR groter dan 13%) moeten binnen de drie jaar uitgevoerd worden. Deze energie-intensieve vestigingen kunnen op vrijwillige basis toetreden tot de energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) van de Vlaamse overheid (EBO2 2023-2026).

²⁸ Zie <https://docs.vlaamsparlement.be/files/pfile?id=2080816>.

²⁹ Een energie-intensieve vestiging wordt in het Energiebesluit gedefinieerd als een vestiging van een onderneming, niet-commerciële instelling of publiekrechtelijke rechtspersoon met een jaarlijks finaal energiegebruik van ten minste 100 TJ (27,78 GWh).

Toegetreden ondernemingen verbinden zich in de EBO's om elke vier jaar een energieaudit uit te voeren en op basis daarvan een energieplan met energiebesparingsmaatregelen (met een IRR die verder gaat dan wat de Europese en Vlaamse regelgeving oplegt) op te stellen en uit te voeren.

De EBO's richten zich zowel tot VER-ondernemingen (dit zijn ondernemingen die vallen onder het Europese emissierechtensysteem) als niet-VER-ondernemingen. Momenteel zijn 285 vestigingen toegetreden tot één van de EBO's (145 niet VER-ondernemingen en 140 VER-ondernemingen).

Momenteel wordt de verificatie en goedkeuring van de energieplannen van de EBO's (EBO2 2023-2026) gefinaliseerd. Over deze energieplannen en de eerste resultaten van gerealiseerde energiebesparing zal gerapporteerd worden door de Commissie EBO tegen eind 2024.

Uit het eindrapport van de vorige EBO (EBO1 2015-2022) blijkt dat de toegetreden EBO-bedrijven over de looptijd van de EBO 6.100 maatregelen hebben uitgevoerd. Hierdoor bedroeg de door alle EBO-bedrijven gerealiseerde cumulatieve primaire energiebesparing in 2022 36.686,4 TJ_{primaire} (10,2 TWh_{primaire}). Ten overstaan van het primair energieverbruik in 2022 is dit een besparing van 8%.

Voor de niet-energie-intensieve ondernemingen is een versterkte wetgeving van start gegaan eind december 2022. Vestigingen van ondernemingen die voldoen aan de criteria van een niet-kmo met een finaal energiegebruik kleiner dan 100 TJ (27,78 GWh) én vestigingen van ondernemingen die voldoen aan de criteria van een kmo met een finaal energiegebruik tussen 50 TJ (13,89 GWh) en 100 TJ (27,78 GWh) zijn verplicht om een energieaudit uit te voeren én om de rendabele energie-efficiëntie verbeterende maatregelen (maatregelen met een IRR groter dan 13% na belastingen) uit te voeren. Vestigingen van ondernemingen die voldoen aan de criteria van een kmo met een finaal energiegebruik tussen 20 TJ (5,56 GWh) en 50 TJ (13,89 GWh), zijn verplicht een energiebalans op te stellen én zijn verplicht rendabele no regret-maatregelen (een vooraf gedefinieerde lijst van 10 maatregelen met een terugverdientijd kleiner dan drie jaar) uit te voeren. Flankerend aan deze versterkte wetgeving werd ook voorzien in de mogelijkheid tot het afsluiten van een vrijwillige overeenkomst voor deze doelgroep via de sectorfederatieovereenkomsten (SFO). Begin 2024 gingen vier SFO's van start, voor een periode van vier jaar, afgesloten met volgende sectorfederaties: Agoria, Boerenbond, Fedustria en Fevia.

In deze beleidsnota zijn onder het inhoudelijk structuurelement “Energie” binnen de strategische doelstelling (SD) 2 “De energie-efficiëntie van ondernemingen verbeteren” een aantal operationele doelstellingen (OD) opgenomen die in deze context van belang zijn:

OD 2.1 “Vrijwillige overeenkomsten met de energie-intensieve ondernemingen evalueren”

De Energiebeleidsovereenkomsten vormen momenteel het speerpunt van het Vlaams beleid voor de energie-intensieve ondernemingen.

Deze vrijwillige overeenkomsten werden voor een eerste keer ingevoerd eind 2002. In 2004 werd ook het begrip energie-efficiëntie ingevoerd in de procedure van de milieuvergunning (ondertussen omgevingsvergunning), via de verplichting tot het toevoegen van een

energieplan of energiestudie bij vergunningsaanvraag voor energie-intensieve ondernemingen.

De huidige, derde generatie van vrijwillige overeenkomst met de energie-intensieve ondernemingen, de EBO2, heeft als doelstelling dat de Vlaamse energie-intensieve ondernemingen vooraanstaand zijn en blijven op gebied van energie-efficiëntie. Deze EBO2 loopt over de periode 2023-2026. Ten opzichte van de vrijwillige overeenkomst van de tweede generatie (EBO1 2015-2022) werd het ambitieniveau opgetrokken, de doelgroep verbreed naar alle energie-intensieve ondernemingen en de definitie van rendabele maatregelen aangescherpt. Verder werd eenmalige rapportering over warmtevraag en restwarmteaanbod toegevoegd, alsook een verbreding naar het klimaatthema via de eenmalige opmaak van een klimaataudit of een eerste klimaatroadmap.

Recent werd de regelgeving rond energie-efficiëntie voor energie-intensieve ondernemingen versterkt. Zo werd de drempel voor een conform verklaard energieplan verlaagd naar 100 TJ (27,78 GWh). Hierdoor moesten uiterlijk eind 2022 alle energie-intensieve ondernemingen over een conform verklaard energieplan beschikken. Verder werd de rendabiliteitsdrempel voor het verplicht uitvoeren van energie-efficiëntie verbeterende maatregelen in 2022 verder aangescherpt naar een IRR groter dan 13% na belastingen. Ook voor de niet energie-intensieve ondernemingen is een nieuwe versterkte wetgeving van start gegaan eind december 2022.

Vlaanderen heeft nu meer dan 20 jaar ervaring met deze vrijwillige overeenkomsten, met als focus het verbeteren van de energie-efficiëntie van de bestaande (veelal) fossiele processen in de energie-intensieve industrie via het uitvoeren van rendabele maatregelen. Aangezien de huidige EBO's aflopen na 2026, is het belangrijk een verderzetting grondig te evalueren, in overleg met de betrokken sectoren. We houden hierbij rekening met de impact van de prestaties én tegenprestaties op het huidig en het toekomstig klimaat- en energiebeleid, het maximaal vermijden van bijkomende administratieve lasten, een blijvende duurzame verankering van onze Vlaamse industrie, rechtszekerheid, technologie-neutraliteit en met de bijdrage aan de klimaat- en energietransitie inzake o.m. elektrificatie, flexibiliteit (opslag en vraagzijdebeheer) en implementatie van low-carbon- technologieën, etc.

De volledige evaluatie zal afgerond zijn tegen december 2025 en dit in samenwerking met de bevoegde diensten van de minister bevoegd voor Economie.

OD 2.2 Regelgevend kader voor energie-intensieve en niet energie-intensieve ondernemingen implementeren

Om de energiebesparingen in de industriële sector te optimaliseren, wordt de implementatie van een energiebeheersysteem, conform de Energie-efficiëntierichtlijn verplicht bij ondernemingen met een jaarlijks finaal energiegebruik van minstens 85 TJ (23,61 GWh). Vervolgens zijn ondernemingen met een jaarlijks finaal energieverbruik van minstens 10 TJ (2,78 GWh) verplicht een energieaudit uit te voeren. Dit resulteert in een verbreding van de doelgroep die verplicht zijn een energieaudit uit te voeren, aangezien de huidige ondergrens 50 TJ (13,89 GWh) bedraagt. Verder betekent dit ook dat de verplichting tot het opstellen van een energiebalans zal vervangen worden door een verplichting tot opstellen van een energieaudit. Een energiebalans moet in het huidige

beleid immers opgesteld te worden door een kmo met een jaarlijks finaal energieverbruik tussen 20 TJ (5,56 GWh) en 50 TJ (13,89 GWh).

OD 2.3 Ondersteunend kader voor ondernemingen uitwerken

We voorzien verder steun voor energie-efficiëntie bij ondernemingen. We stemmen in nauw overleg met VLAIO de bestaande instrumenten voor energie-efficiëntie bij ondernemingen op elkaar af zodat deze instrumenten slagkrachtiger worden en de aanvragers meer duidelijkheid krijgen over waar ze welke steun voor welke investeringen kunnen krijgen. Ik zal samen met de minister van Omgeving en de betrokken sectoren bekijken of we het instrument van de Green Deal kunnen inzetten om binnen bepaalde sectoren verdergaande maatregelen te bekomen rond energiebesparende maatregelen.

De bestaande Mijn VerbouwPremie en de premie relighting vallen buiten de scope van deze afstemming (zie OD 1.2). Gelet op het beperkte succes evalueren we in overleg met VLAIO en de betrokken sectoren of we de premie na audit voor ondernemingen moeten bijsturen.

In deze beleidsnota is verder onder het inhoudelijk structuurelement “Klimaat” en binnen de strategische doelstelling 2 “Bijdragen aan de realisatie van de energie- en klimaatambities in alle sectoren” een operationele doelstelling (OD) opgenomen die in deze context van belang is:

OD 2.5 “Broeikasgasemissiereducties in de industrie stimuleren”

Tot slot ondersteun ik de minister van Economie, Innovatie en Industrie om specifieke maatregelen te nemen gericht op het faciliteren van de industriële klimaattransitie. Ik zal vanuit mijn bevoegdheden meewerken aan de Vlaamse klimaatsprong die erop gericht is om de industrie in Vlaanderen klimaatneutraal te maken. We onderzoeken in het kader van deze Klimaatsprong of we een programmatorische clusteraanpak kunnen uitwerken, enerzijds aan de hand van de klimaatroadmaps die energie-intensieve bedrijven die toegetreden zijn tot de energiebeleidsovereenkomst (EBO) tegen eind dit jaar moeten opstellen, anderzijds aan de hand van de reeds opgemaakte inventarissen van de specifieke warmtevraag en het restwarmteaanbod van alle EBO-ondernemingen. VEKA, EWI en VLAIO zullen op regelmatige basis overleggen om het beleid op elkaar af te stemmen, overlap te vermijden en het beleid uit te voeren.

3.3 Evoluties in de beleidscontext

Zoals blijkt uit het beleidskader (zie sectie 3.1) en uit de relevantie beleidsdocumenten (zie sectie 3.2), zullen in de lopende regeerperiode evoluties plaatsvinden in de Vlaamse beleidscontext die van belang zijn voor (toekomst van) de EBO's. Een element hiervan betreft onder meer de productiviteits- en competitiviteitsagenda (de “Vlaamse Versnelling” genoemd) die d.d. 14.02.2025 werd meegedeeld op de Vlaamse Regering³⁰ en die regeringsbreed is geconcipeerd, maar ook de ontwikkelingen met betrekking tot de aflopende Klimaatsprong en de uitwerking ervan voor een volgende periode, zijn aspecten die van belang zijn in de context van deze evaluatie.

Daarnaast is het van belang om ook de ontwikkelingen in de federale en in de Europese beleidscontext mee te nemen, aangezien de beleidskaders en -doelstellingen op die niveaus ook van invloed zullen zijn op de Vlaamse beleidsvorming in het algemeen, maar ook wat betreft de

³⁰ Zie [Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda \(Vlaamse Versnelling\) | Departement WEWIS](#).

betrokken beleidsdomeinen (Omgeving (OMG) en WEWILS) en in het bijzonder wat betreft het Klimaat- en Energiebeleid, het Economisch beleid en het Industriebeleid.

4 DOELSTELLINGEN VAN DE EVALUATIE EN BEOOGDE RESULTATEN

4.1 Uitgangspunten voor evaluaties

4.1.1 Evaluaties met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie en wat betreft het thema Industrie

In de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid, Innovatie en Industrie 2024-2029 wordt gerefereerd aan evaluatiebeleid en -cultuur, waarbij wordt gesteld dat: *“Binnen de beleidsvelden Economie, Wetenschap, Innovatie en Wetenschapscommunicatie is de voorbije jaren een hoogstaand evaluatiebeleid ontwikkeld, in het bijzonder binnen het [voormalig] Departement EWI dat hiertoe in 2007 een afzonderlijke evaluatiecel heeft geïnstalleerd. De evaluatiepraktijk en het evaluatiebeleid in het beleidsdomein WEWILS zullen verder worden ontwikkeld op basis van de bestaande praktijken en het bestaande beleid van de entiteiten binnen het beleidsdomein. We streven er hierbij naar om meer in te zetten op binnenshuis uitvoeren van evaluaties en bekijken op welke wijze foresight kan worden ingebracht in de beleidsontwikkeling die uit evaluaties volgt.”*

De evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS is verantwoordelijk voor de (coördinatie en opvolging) van evaluaties met betrekking tot de beleidsvelden Economie, Wetenschappelijk Onderzoek, Innovatie en Wetenschapscommunicatie en heeft in de periode 2020-2024 een aantal uitgangspunten geïdentificeerd die pasten in het toenmalig beleid van de Vlaamse Regering en nog steeds gelden³¹.

Deze uitgangspunten³² zijn generiek en gelden dan ook voor de periode 2024-2029, waarbij ze ook worden deze uitgangspunten doorgetrokken naar het thema Industrie van eerder vermelde beleidsnota. Deze uitgangspunten zijn:

1. Alle evaluatiebepalingen uit de regelgeving moeten aan bod komen.
2. Er wordt gestreefd naar evolutie in de evaluatie (geen “platgetreden paden”).
3. De geplande evaluatie beoogt een goed evenwicht tussen het ex-post- en het ex-antegedeelte ervan. Vanuit die optiek wordt vooral aandacht besteed aan het ex-anteluik³³ van de evaluatie.
4. Een systeembenadering zal ingebracht worden waar mogelijk/nuttig. In eerste instantie wordt uitgegaan van het meest nabije beleidssysteem³⁴ en de doelstellingenkaders waarin dit is ingebed.

³¹ Deze uitgangspunten zijn opgenomen in interne documenten van het (voormalige) Departement EWI.

³² De eerste twee uitgangspunten waren voordien ook al geldig, maar worden hier ter herinnering hernomen.

³³ Dit zou het ex-postluik in principe ook lichter moeten maken.

³⁴ In de meeste gevallen betreft dit het Wetenschap- en Innovatiesysteem (W&I-systeem), maar dat kan ook ruimer zijn, zoals in het geval van voorliggende evaluatie van de EBO's 2023-2026.

5. De aanpak van evaluaties dient proportioneel te zijn ten opzichte van de omvang van de betrokken organisaties en budgetten en met het oog op het efficiënt besteden van tijd en middelen.

Daarnaast dient elke evaluatie ruimer te worden opgevat dan in de relevante stukken is aangegeven en moet de evaluatie bovendien rekening houden met de beleidsontwikkelingen en de evolutie in de beleidscontext en dit op verschillende (beleids)niveaus.

4.1.2 Evaluatie 2025 van de EBO's

Zoals aangegeven in sectie 1.4 is de evaluatie 2025 van de EBO's de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het Departement WEWIS en van VEKA. De uitgangspunten die de evaluatiecel van het Departement WEWIS met betrekking tot beleidsevaluaties hanteert (cf. sectie 4.1.1), dienen hierbij te worden meegenomen, waarbij rekening wordt gehouden met de partner VEKA.

4.2 Doelstelling, dimensies en beoogde resultaten van de evaluatie 2025 van de EBO's 2023-2026

4.2.1 Doelstelling

De evaluatie 2025 van de EBO's 2023-2026 gaat uit van de doelstelling van de EBO's zelf, zoals omschreven in de tekst van de EBO (cf. artikel 2 van de EBO):

Deze energiebeleidsovereenkomst is erop gericht dat zoveel mogelijk energie-intensieve eindgebruikers van energie vooraanstaand worden en blijven op gebied van energie-efficiëntie, zonder dat dit leidt tot gevolgen die in rede niet bedoeld zijn, zoals onder meer nader beschreven in bijlage 5. De energiebeleidsovereenkomst is er eveneens op gericht om ondernemingen te stimuleren om zich voor te bereiden op een klimaatneutraal Europa. De ondernemingen dragen daarmee bij aan de realisatie van de Vlaamse energie-efficiëntiedoelstellingen. De principes en implementatie van deze energiebeleidsovereenkomst moeten tevens voldoen aan de economische eisen om de groeikansen en continuïteit van de ondernemingen te vrijwaren.

Deze EBO-doelstelling past in de ruimere doelstelling gericht op “het verbeteren van de energie-efficiëntie van de bestaande (voornamelijk) fossiele processen in de energie-intensieve industrie via het uitvoeren van rendabele maatregelen.”, zoals aangegeven in eerder vermelde beleidsnota's (zie ook sectie 2.2).

De doelstelling van deze evaluatie wordt verder verwoord in beide relevante beleidsnota's, nl.: *het uitvoeren van een grondige analyse en het evalueren van de verlenging van de EBO's na 2026. Hierbij dient er geëvalueerd te worden in overleg met de betrokken sectoren, (en) rekening houdend met de impact van de prestaties én tegenprestaties op het huidig en het toekomstig klimaat- en energiebeleid, het maximaal vermijden van bijkomende administratieve lasten, alsook een blijvende duurzame verankering van onze Vlaamse industrie, rechtszekerheid, technologie neutraliteit en met de bijdrage aan de klimaat- en energietransitie inzake o.m. elektrificatie, flexibiliteit (opslag de vraagzijdebeheer) en implementatie van low-carbon-technologieën, enz.*

In onderhavig plan van aanpak is de geplande evaluatie uitgewerkt, minstens rekening houdend met wat hierboven is vermeld, maar verder komen in de evaluatie ook nog andere elementen aan bod.

4.2.2 Evaluatiedimensies

De geplande evaluatie wordt opgezet vanuit meerdere dimensies:

- Ex post en ex ante. Deze dimensies komen duidelijk naar voren in hogervermelde evaluatiedoelstelling.
- Intern (vanuit het oogpunt van de Vlaamse beleidsmakers en administratie en onder meer wat betreft beleidsvorming en -uitvoering) en extern (vanuit het oogpunt van de stakeholders/doelgroepen/begunstigden/andere actoren met onder meer de Vlaamse beleidsmakers als belangrijke stakeholder – onder meer wat betreft uitvoerbaarheid op het terrein). Deze dimensie geeft ook de gelaagdheid in de voorziene evaluatie weer, nl. op het niveau van het beleid/de beleidsmakers en op het niveau van de uitvoerders en de begunstigden (“gebruikers”).
- Op zich en vanuit het systeem perspectief. Dit laatste betekent onder meer rekening houdend met andere (beleids)actoren/(beleids)instrumenten en beleidsontwikkelingen en dit op verschillende beleidsniveaus en hun doelstellingenkaders (in eerste instantie het (Vlaamse) Economisch beleid en Industriebeleid en het Vlaamse Energie- en Klimaatbeleid en de hieraan verbonden beleidsdoelstellingen en vervolgens – waar relevant – van de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen waarin beide beleidskaders zijn ingebed)³⁵.
- Regionaal, nationaal en internationaal (in het bijzonder het EU-niveau).

Deze evaluatiedimensies moeten doorheen het geheel van de evaluatie aan bod komen, maar worden niet altijd expliciet vermeld.

4.2.3 Hoofdpijnen van de evaluatie

Zoals aangegeven in sectie 4.2.2 richt de beoogde evaluatie van de EBO's 2023-2026 zich zowel op het verleden (ex-postluik) als op de toekomst (ex-anteluik), waarbij een goed evenwicht tussen beide delen moet worden nagestreefd en bekomen en een aantal aandachtspunten voor deze beide onderdelen van de geplande evaluatie zijn al vermeld in sectie 4.2.1.

Belangrijke aspecten waarmee bij deze evaluatie (minstens) rekening moet worden gehouden, zijn:

- (Het realiseren van) Energie-efficiëntie bij energie-intensieve ondernemingen.
- De duurzame verankering van de Vlaamse industrie.
- Het ondersteunen en versterken van de competitiviteit van de Vlaamse industrie/ondernemingen.
- Het realiseren van de Vlaamse energie- en klimaatdoelstellingen.
- Het maximaal vermijden van bijkomende administratieve lasten.
- Eenvoudige en transparante regelgeving.
- Het feit dat toetreding tot EBO's op vrijwillige basis gebeurt. Deze vrijwillige overeenkomst wordt nl. gekenmerkt door enerzijds een bijkomend engagement (en dit ten opzichte van de regelgeving) van de deelnemers en anderzijds tegenprestaties hiervoor van de Vlaamse

³⁵ Hiermee worden achtereenvolgens bedoeld: het WEWIS- en het beleidskader Omgeving, het Vlaams beleidskader, Visie 2050 en Vizier 2030, federaal beleidskader, EU-kader en -beleid, en het internationaal beleidskader.

overheid. Dit bijkomend engagement van de deelnemers bestaat uit een additionaliteit ten opzichte van de bestaande Vlaamse regelgeving.

Het ex-postluik dient terug te grijpen naar de periode van de EBO's 2015-2022 tot op vandaag en dient de beleidsvorming en -ontwikkeling ter zake in de ruime zin in kaart te brengen, evenals de vertaling hiervan in de regelgeving in het algemeen en wat betreft de EBO als beleidsinstrument in het bijzonder.

4.2.4 Beoogde resultaten van de evaluatie

Als resultaten van de evaluatie 2025 van de EBO's 2023-2026 worden minstens onderstaande elementen verwacht:

4.2.4.1 Ex-postperspectief (2015-2025/2026)

- Over de periode vanaf de start van de EBO's 2015-2022 en de EBO's 2023-2026 (focus), een analyse en beoordeling van:
 - De (evolutie) in de regelgeving specifiek wat betreft de EBO's maar ook wat betreft het ruimere beleidskader (minstens voor de beleidsvelden Energie, Klimaat, Economie, Innovatie);
 - De rol en positie van de EBO's binnen de regelgeving, binnen het Energie- en Klimaatbeleid en wat betreft het ruimere beleidskader (minstens voor de beleidsvelden Energie, Klimaat, Economie, Innovatie en verder wat betreft Industrie) met inbegrip van de verbanden/synergie/overlap met andere (beleids)initiatieven in de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen;
 - De governance (en de evolutie hierin) ten aanzien van de EBO's met specifieke aandacht voor de respectievelijke rollen ter zake van de beleidsactoren (VO), de ondersteuning (VBBV)³⁶ en de opvolging (EBO-Commissie);
 - De mate waarin de doelstellingen en ambities ten aanzien van de EBO's tot nu toe werden vervuld of nog zullen worden vervuld tegen eind 2026 en waarom (niet);
 - De (directe en indirecte) budgettaire implicaties van de EBO's en dit zowel specifiek als in een ruimere beleidscontext (cf. systeemdimensie) in termen van kosten en opbrengsten;
 - De ervaringen met/tevredenheid over de EBO's (in positieve en negatieve zin) van de gebruikers (ondernemingen), de beleidsmakers (Vlaamse overheid), stakeholders (o.m. de leden van de EBO-Commissie (i.h.b. VBBV) die niet tot de Vlaamse overheid behoren en ruimer), enz. en dit onder meer in termen van administratieve lasten;
 - Benuttingsgraad EBO's binnen de ruime doelgroep:
 - en de redenen om wel of niet deel te nemen aan EBO's;
 - de mate waarin de gevraagde additionaliteit als haalbaar wordt gepercipieerd.
 - De gevraagde additionaliteiten (van de doelgroep) versus de (door de Vlaamse overheid) geboden tegenprestaties en de mate waarin deze al of niet in evenwicht zijn (of worden gepercipieerd door de doelgroep);

³⁶ Het is in het kader van deze evaluatie niet de bedoeling om de werking van VBBV op zich te analyseren en te beoordelen, maar deze werking kan wel onderzocht worden in relatie tot de ondersteuning die VBBV met betrekking tot de EBO's moet verlenen.

- De mate van impact en de types van impact die de EBO's gehad hebben en nog zullen hebben op het Energie- en Klimaatbeleid, op ander beleid (opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen), op andere beleidsdomeinen, op de beleidsvelden Energie en Klimaat en andere beleidsvelden (i.h.b. Economie en Innovatie en ruimer);
- De mate van impact, de types van impact en de granulariteit van de impact die de EBO's gehad hebben en nog zullen hebben op de EBO-ondernemingen en dit versus de niet-EBO-ondernemingen;
- De bijdrage van de EBO's tot de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen (systeemdimensie).

4.2.4.2 Ex-anteperspectief (2027-2030 en volgende)

Een analyse en beoordeling m.b.t. de toekomst, in eerste instantie voor een volgende periode van minstens vier jaar (vanaf 2027), maar voor zover relevant kunnen de analyse en beoordeling ook verder vooruitblikken. Deze analyse en beoordeling gaan uit van de resultaten die vanuit het ex-postperspectief werden bekomen en hebben minstens betrekking op (mogelijke) toekomstige maatregelen (incl. doelstellingen en ambities) voor de energie-efficiëntie van energie-intensieve bedrijven en op de duurzame verankering van de Vlaamse industrie en dient te gebeuren in termen van en/of rekening houdend met:

- De verwachte evoluties in het Energie- en Klimaatbeleid, aanpalende beleidsdomeinen en/of beleidsvelden (i.h.b. Economie en Innovatie) en ruimer (federaal EU, ruimer) evenals in de overeenstemmende regelgeving in het algemeen en de competitiviteits- en productiviteitsagenda in het bijzonder;
- De wijze waarop en de mate waarin deze (mogelijke) toekomstige maatregelen zo optimaal mogelijk kunnen bijdragen tot de Vlaamse beleidsdoelstellingen in het algemeen en wat betreft de beleidsvelden Energie, Klimaat, Economie en Innovatie;
- De rol en positie van deze (mogelijke) toekomstige maatregelen binnen de regelgeving, binnen het Energie- en Klimaatbeleid en wat betreft het ruimere beleidskader (minstens voor de beleidsvelden Energie, Klimaat, Economie, Innovatie) met inbegrip van de mogelijke verbanden/synergie/overlap met andere (beleids)initiatieven in de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen;
- De governance (met het oog op een optimale werking) die deze (mogelijke) toekomstige maatregelen vereisen en welke stakeholders hierbij betrokken zullen (moeten) worden;
- De gevolgen die deze (mogelijke) toekomstige maatregelen zullen hebben voor de regelgeving, onder meer in termen van welke administratieve lasten (voor de doelgroep in het bijzonder maar eventueel ook voor de stakeholders) eraan verbonden zullen zijn;
- De mate waarin en de wijze waarop de toekomstige beleidsdoelstellingen en ambities betreffende deze (mogelijke) toekomstige maatregelen gerealiseerd zullen/kunnen worden;
- Verwachte benuttingsgraad van de (mogelijke) toekomstige maatregelen;
- De (directe en indirecte) budgettaire implicaties van deze (mogelijke) toekomstige maatregelen en dit zowel specifiek als in een ruimere beleidscontext (cf. systeemdimensie) in termen van kosten en opbrengsten;

- De bijdrage van deze (mogelijke) toekomstige maatregelen tot de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen (systeemdimensie).

4.2.4.3 Conclusies en aanbevelingen

Concreet moet de evaluatie leiden tot een eindrapportering waarin conclusies en aanbevelingen zijn opgenomen die gericht zijn op de toekomst, inclusief (mogelijke) toekomstscenario's/maatregelen (cf. hogervermeld ex-anteperspectief) rekening houdend met de verschillende evaluatiedimensies, de onderscheiden aandachtspunten, enz. Deze eindrapportering dient te voldoen aan de evaluatiedoelstelling (cf. sectie 4.2.1) en de beoogde resultaten ervan opleveren (cf. het geheel van sectie 4.2.4). De eindrapportering moet ingezet kunnen worden ten behoeve van de beleidsvorming en -uitvoering op het vlak van de energie-efficiëntie van energie-intensieve bedrijven en van de duurzame verankering van de Vlaamse industrie in het bijzonder en meer algemeen minstens voor de beleidsvelden Energie, Klimaat, Economie, Innovatie en dit binnen de opeenvolgende beleidskaders en hun doelstellingen.

5 KRIJTLIJNEN EN DRAAGWIJDTE VAN DE EVALUATIE

5.1 Inhoudelijk en tijds kader

De evaluatie 2025 van de EBO's moet – zoals blijkt uit hoofdstuk 4 - ruimer opgevat worden dan in de respectievelijke beleidsnota's is aangegeven en bovendien moet de evaluatie rekening houden met de beleidsontwikkelingen en de evolutie in de beleidscontext en dit op verschillende (beleids)niveaus.

De inhoudelijke elementen van de verwachte evaluatie van de EBO's werden in grote lijnen opgesomd in de doelstellingen en de verwachte resultaten ervan die in hoofdstuk 4 werden geschetst. Deze elementen en verwachte resultaten zijn richtinggevend voor wat betreft de uitvoering van de evaluatie.

Het geheel van de evaluatie dient uiterlijk tegen 30 november 2025 te zijn voltooid.

5.2 Relevante evaluaties/studies in deze context

In 2023 en 2024 werden een aantal evaluaties uitgevoerd die betrekking hadden op het voormalige beleidsdomein EWI en waarvan de resultaten input kunnen opleveren voor de evaluatie 2025 van de EBO's. Specifiek betreft het de evaluatie van het beheersreglement referentietaken 2021-2023, aangezien VBBV een rol speelt in een van deze referentietaken.

Daarnaast is er de “Systeemanalyse O&O&I en uitgaventoetsing van het Vlaamse beleid inzake productiviteit 2024”³⁷ die een invloed zal hebben op het Innovatie- en Industriebeleid van de Vlaamse Regering (cf. de productiviteits- en competitiviteitsagenda die d.d. 14.02.2025 werd meegedeeld aan de Vlaamse Regering).

In de loop van 2025 dienen er zich nog een aantal studies/evaluaties aan die in deze context van belang kunnen zijn. In eerste instantie betreft het de Klimaat sprong waarvoor in 2025 een nieuwe programmanota zal worden voorbereid en dit onder meer op basis van een evaluatie van de vorige.

5.3 Input van (de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp

Het evaluatievoorwerp in deze evaluatie betreft de energiebeleidsovereenkomsten, wat een beleidsinstrument is. Het beheer van dit instrument is in handen van VEKA met opvolging vanuit het Departement WEWIS. De EBO-Commissie staat in voor de uitvoering van de EBO en voor advies ter zake. Daarnaast is er het VBBV dat als waarnemer is opgenomen in de EBO-Commissie en data levert voor de opvolging van de EBO's³⁸. In die zin kunnen alle hogergenoemde partijen beschouwd worden als “vertegenwoordiger(s)” van het evaluatievoorwerp.

De evaluatiepraktijk die de evaluatiecel van het Departement WEWIS hanteert, voorziet er standaard in dat de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp instaan voor het opstellen van een zelfevaluatie, die telkens bestaat in een terugblik (ex-postluik van de zelfevaluatie) en een

³⁷ Zie [Vlaamse productiviteits- en competitiviteitsagenda \(Vlaamse Versnelling\) | Departement WEWIS](#).

³⁸ Het VBBV levert de geaggregeerde data aan voor de rapportering aan de EBO-commissie, maar beschikt over de individuele gegevens.

vooruitblik (ex-anteluik van de zelfevaluatie). In dit geval zijn er meerdere (types van) vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp, die zowel tot de overheid als niet tot de overheid behoren en aldus verschillende belangen hebben. Het opstellen van een (1) zelfevaluatie door vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp, lijkt in dit geval dan ook niet realistisch noch haalbaar.

Wel wordt voorgesteld dat zowel de verschillende commissieleden als het VBBV, en dit elk vanuit hun eigen oogpunt of van de groep die ze vertegenwoordigen, op basis van een aantal richtvragen/thema's en een SWOT-analyse reflecteren over de EBO's over de periode vanaf 2015 (met focus de EBO's 2023-2026) om vervolgens met deze elementen aan de slag te gaan om een aantal mogelijke paden voor de toekomst op te stellen die tegemoet komen aan de doelstellingen van de EBO's en dit in de ruimere maatschappelijke en beleidscontext.

Deze reflecties kunnen dan meegenomen worden in de evaluatie (bv. in het kader van een interview).

6 ONDERDELEN VAN DE EVALUATIE, METHODOLOGIEËN EN PLANNING

6.1 Onderdelen van de evaluatie en methodologieën

De evaluatie van de EBO's 2023-2026 dient te bestaan uit een ex-postluik en een ex-anteluik en een goed evenwicht tussen beide luiken is essentieel bij de uitvoering ervan. De uitvoering van de evaluatie moet gebeuren in overeenstemming met wat in hoofdstuk 4 werd toegelicht en moet met andere woorden, zowel beantwoorden aan de doelstelling ervan, de beoogde resultaten ervan opleveren als inhoudelijk tegemoetkomen aan de aldaar geschetste elementen.

De methodologieën die in de evaluatie minstens aan bod moeten komen, zijn:

- Documentenstudie.
- Interviews met/bevraging van betrokkenen, doelgroepen en relevante stakeholders en belanghebbenden.
- Een SWOT-analyse.
- Toekomstgerichte methodologieën ter ondersteuning van het ex-anteluik van de evaluatie.
- Een systeembenadering (ex post en ex ante) ten aanzien van het evaluatievoorwerp en van de omgeving en de beleidskaders (incl. hun doelstellingen) waarin het evaluatievoorwerp zich bevindt.

De werkzaamheden in het kader van de evaluatie moeten leiden tot een eindrapportering waarvan de inhoud in grote lijnen is omschreven in sectie 4.2.4.3.

6.2 Evaluatieproces/-proces en planning

6.2.1 Bronnen

Voor de uitvoering van de evaluatie worden met betrekking tot de beleidsvelden Economie en Innovatie (beleidsdomein WEWILS) en de beleidsvelden Klimaat en Energie (beleidsdomein Omgeving) onder meer volgende bronnen als relevant beschouwd voor de evaluatie: de EBO's, de rapporteringen/verslagen (van de EBO-Commissie en van VBBV) die ter zake werden opgesteld en/of ingediend bij de bevoegde instanties, het W&I-decreet, het Energiedecreet en het Energiebesluit, het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029, de beleidsnota Economie, Wetenschap, Innovatie en Industrie 2024-2029, de beleidsnota Energie en Klimaat 2024-2029, de Vlaamse Versnelling, evaluatierapporten van relevante evaluaties, federale en Europese beleidsdocumenten, enz. Verwacht wordt dat de evaluator (zie sectie 6.2.2) minstens rekening houdt met deze bronnen en voorstellen doet over andere bronnen die in het kader van de evaluatie relevant zijn en minstens geraadpleegd zullen worden bij de uitvoering ervan.

Daarnaast zullen de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp zowel reflecteren over het verleden ter zake als over toekomstige maatregelen die kunnen bijdragen tot de vooropgestelde doelstellingen, rekening houdend met de evaluatiecontext. Deze reflecties zullen door deze vertegenwoordigers meegenomen en toegelicht worden bij hun respectievelijke interacties met de evaluator.

6.2.2 Evaluator

Voor de evaluatie 2025 van de EBO's zal een externe consultant worden ingezet. De consultant zal worden aangesteld via de aanbesteding van een overheidsopdracht die betrekking heeft op de uitvoering van de evaluatie 2025 van de EBO's. De consultant moet deze evaluatie uitvoeren rekening houdend met de doelstellingen en de inhoudelijke elementen die voor deze evaluatie werden vooropgesteld en de beoogde resultaten van de evaluatie opleveren (zie hoofdstuk 4).

Van de consultant wordt verwacht dat hij/zij bij de uitvoering van de opdracht de onderscheiden doelstellingen, inhoudelijke elementen en de beoogde resultaten vertaalt in een eigen concrete en samenhangende aanpak en dit rekening houdend met de onderscheiden evaluatiedimensies. In het werkplan voor de uitvoering van de evaluatie dient de consultant methodologieën³⁹ aan te wenden die tegemoetkomen aan de doelstellingen van de evaluatie, rekening houden met de uitgetekende inhoudelijke elementen en leiden tot de beoogde resultaten ervan. Verder zal de consultant bij de uitvoering van de evaluatieopdracht een beroep moeten doen op verschillende vormen van expertise en diverse stakeholders moeten raadplegen om de opdracht tot een goed einde te kunnen brengen. De consultant moet alle onderdelen van de evaluatie op zich nemen en minstens de bronnen aanwenden die ter beschikking staan van deze evaluatie.

6.2.3 Procesverloop

6.2.3.1 Begeleiding van de evaluatie(opdracht)

De evaluatie 2025 van de EBO's 2023-2026 wordt begeleid door een stuurgroep. In deze stuurgroep zijn vertegenwoordigers van het Departement WEWIS (met name van de evaluatiecel en de dossierbehandelaar voor de EBO's bij het departement bij de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid) en van VEKA (dossierbehandelaars/beleidsmedewerkers voor de EBO's) opgenomen. In de stuurgroep worden ook een vertegenwoordiger van het Vlaams Planbureau voor Omgeving van het Departement Omgeving, een vertegenwoordiger van VLAIO en vertegenwoordigers van de (beide) bevoegde ministers opgenomen en dit telkens in de rol van waarnemer.

De externe consultant wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de vergaderingen van de stuurgroep, maar maakt er geen deel van uit.

De stuurgroep staat in voor de validatie van de interviewlijsten, tussentijdse resultaten, rapporten en andere stukken, voorstellen en/of andere op te leveren resultaten. De stuurgroep is bevoegd voor het toezicht op en de begeleiding van het evaluatieproces. Dit betekent dat de stuurgroep waakt over het correcte verloop van het evaluatieproces en dit zo nodig ook kan bijsturen. De stuurgroep bewaakt ook de kwaliteit van het geleverde werk en daarom vindt de rapportering over de evaluatie plaats aan de leden van de stuurgroep.

Verder ziet de stuurgroep erop toe dat de externe consultant de evaluatieopdracht uitvoert in overeenstemming met de bepalingen van het opdrachtbestek en dat de uitvoering van de opdracht tegemoetkomt aan de doelstellingen ervan en leidt tot de vooropgestelde resultaten.

De werking van de evaluatiestuurgroep (en van de operationele werkgroep – zie infra) is neergelegd in een huishoudelijk reglement.

³⁹ Minstens de methodologieën vermeld in sectie 6.1.

Op de eerste stuurgroepvergadering van elke evaluatie, worden ook (vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp uitgenodigd, zodat de betrokkenen kennis kunnen maken met de aanpak die de externe consultant voorstelt voor de uitvoering van zijn evaluatieopdracht en ook om een aantal afspraken te kunnen maken.

Voor de dagelijkse opvolging van de evaluatiewerkzaamheden is een operationele werkgroep ingesteld. Deze bestaat uit de dossierbehandelaar voor de evaluatie (en een back-up) die behoren tot de evaluatiecel van het Departement WEWIS, uit de dossierbehandelaar(s)/beleidsmedewerkers voor de EBO's bij respectievelijk het Departement WEWIS en bij respectievelijk VEKA en uit de vertegenwoordiger van VLAIO.

Het (enige) aanspreekpunt (SPOC) voor alle betrokkenen bij deze evaluatie is eerder vermelde dossierbehandelaar voor de evaluatie (met back-up in cc) en een beleidsmedewerker van VEKA.

6.2.3.2 Klankbordgroep

Voor deze evaluatie kunnen de leden van de EBO-Commissie die niet optreden als vertegenwoordigers van beide bevoegde ministers of een ruimere groep van stakeholders eventueel als klankbordgroep voor de evaluator worden ingezet.

6.2.4 Nazorg

In het kader van de kwaliteitsbewaking en dit wat betreft de dienstverlening van de evaluatiecel van het Departement WEWIS aan zowel de beleidsvoorbereidende entiteiten als aan het/de evaluatievoorwerp(en), vindt (enige tijd) na afloop van een evaluatie een kwaliteitscontrole van het proces plaats. Dit gebeurt onder de vorm van een nazorggesprek met de betrokken partijen, waaronder (vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp. Dit gesprek betreft het procesmatige aspect van de evaluatie en staat aldus los van de inhoudelijke uitkomst van de evaluatie. Het staat de geëvalueerde(n) vrij om tijdens het nazorggesprek ook hun mening te geven omtrent de inhoudelijke aspecten van de evaluatie in kwestie, maar het nazorggesprek is hiervoor niet het kader.

6.2.5 Planning

De indicatieve planning voor de uitvoering van deze evaluatie wordt in de rubrieken hierna weergegeven.

6.2.5.1 Vorbereidingstraject evaluatie

- Februari – midden maart 2025
 - Vorbereiding van en intern overleg (binnen het Departement WEWIS) over de aanpak van de evaluatie
 - Uitwerking door de evaluatiecel (van het ontwerp) van plan van aanpak (PVA) over de evaluatie
 - Verwerken feedback/aandachtspunten VEKA in het (ontwerp van) PVA
 - Interne validatie van het (ontwerp van) PVA (Dep. WEWIS en VEKA)
- April 2025
 - Overmaken intern gevalideerd plan van aanpak aan de bevoegde ministers
 - Toelichting over evaluatie aan EBO-Commissie
 - Eventuele opmerkingen verzamelen
 - Vorbereiding opstart aanbestedingsprocedure aanstelling consultant

6.2.5.2 Eigenlijke evaluatietraject

- April 2025: opstart aanbestedingsprocedure voor de aanstelling van een externe consultant
- Midden mei 2025: Start opdracht consultant en eerste stuurgroepvergadering
- Midden september 2025: tussentijdse rapportering door de consultant
- Begin november 2025: afronden ontwerp van eindrapportering door de consultant
- Midden november 2025: nazicht ontwerp van eindrapportering met het oog op de verbetering van materiële fouten door de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp (1 week)
- Eind november 2025: Finale eindrapportering is opgeleverd

6.2.5.3 Natraject

- Op verzoek van de vertegenwoordigers van het evaluatievoorwerp - en dit gericht aan de evaluatiecel van het Departement WEWIS en mits akkoord van VEKA - kunnen de resultaten van de evaluatie toegelicht worden aan betreffende vertegenwoordigers⁴⁰ en dit van zodra de finale eindrapportering is opgeleverd
- Begin 2026 nazorggesprek

⁴⁰ Dergelijke toelichting gebeurt door de externe consultant (met inleiding door de evaluatiecel van het Departement WEWIS) en in het opdrachtbestek voor de evaluatie worden ter zake specifieke bepalingen opgenomen.

7 INFORMEREN VAN EN AFSTEMMING MET HET EVALUATIEVOORWERP

Op 11 maart 2025 heeft de dossierbehandelaar bij de evaluatiecel van het Departement WEWIS een toelichting geven over de (eigen) evaluatiepraktijk en over de in 2025 de geplande evaluatie van de EBO's aan de vertegenwoordigers van VEKA.

Op basis van de opmerkingen en de feedback die tijdens deze toelichting werden meegegeven enerzijds en op basis van de tijdens de toelichting gemaakte afspraken anderzijds, werd het ontwerp van plan van aanpak aangevuld tot een aangepaste versie.

Deze herwerkte versie werd op 18/3/2025 besproken met de vertegenwoordigers van VEKA. Op basis van deze bespreking werd het ontwerp van plan van aanpak gefinaliseerd tot voorliggende intern gevalideerde versie.

(De vertegenwoordigers van) Het evaluatievoorwerp (worden) wordt uitgenodigd om deel te nemen aan de eerste stuurgroepvergadering om kennis te nemen van de aanpak die de evaluator voorstelt en om een aantal (praktische) afspraken te maken.

8 ELEMENTEN MET BETREKKING TOT DE INZET VAN EEN EXTERNE CONSULTANT

8.1 Algemeen

Zoals aangegeven in de voorgaande delen van dit plan van aanpak (zie onder meer sectie 6.2.2) wordt voor de uitvoering van de evaluatie een beroep gedaan op een externe consultant.

De consultant zal worden aangesteld via een aanbestedingsprocedure. Het is de bedoeling betreffende procedure begin april op te starten. De evaluatiecel van de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid van het Departement WEWIS staat in voor het geheel van (de afhandeling van) de aanbestedingsprocedure van de opdracht van de consultant. Dit omvat zowel het voortraject, de eigenlijke aanbestedingsprocedure als de (administratieve) opvolging van de uitvoering van de opdracht.

8.2 Beschikbaarheid van documenten

Volgende informatie zal ter beschikking worden gesteld aan de consultant, hetzij als bijlage bij het opdrachtbestek, hetzij op de relevante website, hetzij elektronisch op te vragen bij de dossierbehandelaar voor deze evaluatie:

- Publieke documenten of ter beschikking gesteld voor het opstellen van de offerte:
 - Het decreet van 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid (citeeropschrift “het Energiedecreet”)⁴¹;
 - Het besluit van de Vlaamse Regering van 19 november 2010 houdende algemene bepalingen over het energiebeleid (hierna “Energiebesluit” genoemd)⁴²;
 - het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid⁴³;
 - Regeerakkoorden, beleidsnota's, beleidsbrieven en beleids- en begrotingstoelichtingen⁴⁴;
 - Adviezen van adviesorganen;
 - Evaluatierapporten;
 - Visie 2050 en Vizier 2030.
- Ter beschikking vanaf de plaatsing van de opdracht of later (cf. planning in sectie 6.2.5):
 - Jaarrapporteringen en jaarverslagen betreffende de EBO's;
 - Relevante beslissingen van en nota's/mededelingen aan de Vlaamse Regering.

⁴¹ Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018092&datum=&geannoteerd=false&print=false> voor de huidige versie van dit decreet.

⁴² Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1019755&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

⁴³ Zie <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1018085&datum=&geannoteerd=false&print=false>.

⁴⁴ Via <https://www.vlaanderen.be/publicaties> of <http://www.vlaamsparlement.be>

9 GEBRUIK EN VERSPREIDING VAN DE RESULTATEN VAN DE EVALUATIE

Conform de communicatiestrategie die de evaluatiecel (die zich situeert in de afdeling Coördinatie, Evaluatie, EU en Internationaal O&O&I-beleid) van het Departement WEWIS hanteert voor beleidsevaluaties⁴⁵, wordt de eindrapportering van een evaluatie pas een maand na de formele oplevering ervan⁴⁶ publiek⁴⁷.

In de voorafgaandelijke periode is de eindrapportering vertrouwelijk en wordt het enkel ter beschikking gesteld aan de direct betrokken partijen, nl. de bevoegde minister(s), de leden van de stuurgroep(en) die de evaluatie heeft (hebben) begeleid en (vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp.

Voor de eindrapportering finaal gevalideerd wordt (door de stuurgroep), krijgt (krijgen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp de mogelijkheid om het ontwerp van eindrapportering na te lezen met het oog op de verbetering van materiële fouten. Vastgestelde materiële fouten moeten altijd verbeterd worden en conclusies of aanbevelingen die erop gebaseerd waren, moeten overeenkomstig aangepast worden. Voor het nazicht met het oog op de verbetering van materiële fouten krijgt (krijgen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp een week tijd en de verwachte periode waarin dit nazicht moet uitgevoerd worden, wordt ruim op voorhand aan (de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp meegedeeld, zodat deze werkzaamheden opgenomen kunnen worden in de eigen planning.

Bij het finaliseren van de eindrapportering dient de evaluator rekening te houden met de door (de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp overgemaakte overzicht van materiële fouten. Eventuele conclusies en aanbevelingen die erop waren gebaseerd, dient de evaluator eveneens aan te passen. Pas nadat deze aanpassingen zijn doorgevoerd en de stuurgroep deze (door de evaluator) herwerkte versie heeft gevalideerd, kan de fase van de formele oplevering van de eindrapportering aangevat worden.

In principe kan (kunnen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp na de afronding van de evaluatieprocedure een beroep doen op de evaluator (in casu de externe consultant) om de evaluatie aan (minstens betreffende vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp toe te lichten, conform de hierboven omschreven communicatiestrategie. In het opdrachtbestek voor de aanbesteding van deze evaluatieopdrachten wordt hiervoor een specifieke optie voorzien.

Gedurende de periode van een maand na de formele oplevering van de eindrapportering (cf. supra), krijgt (krijgen de vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp de kans om formeel te reageren

⁴⁵ Zie ook [Wat is beleidsevaluatie? | Departement EWI \(ewi-vlaanderen.be\)](https://www.ewi-vlaanderen.be/nl/wat-is-beleidsevaluatie).

⁴⁶ Indien de formele oplevering in juli of augustus plaatsvindt, dan start deze periode van een maand op 1 september (van hetzelfde kalenderjaar).

⁴⁷ Het is uiteraard de publieke eindrapportering die wordt bekendgemaakt op de website van het Departement WEWIS. In de publieke eindrapportering zijn vertrouwelijke bedrijfs-, persoonsgegevens en andere vertrouwelijke gegevens verwijderd of onleesbaar gemaakt. Welke stukken op de WEWIS-website worden geplaatst en gelinkt worden naar de VEKA-website, staan opgelijst in eerder vermelde communicatiestrategie (zie [Wat is beleidsevaluatie? | Departement EWI \(ewi-vlaanderen.be\)](https://www.ewi-vlaanderen.be/nl/wat-is-beleidsevaluatie)). De (voor zover van toepassing) niet-publieke versie van de eindrapportering blijft te allen tijde vertrouwelijk.

op de evaluatieresultaten en deze formele reactie over te maken aan de bevoegde instanties (i.e. de bevoegde minister(s) en gelijktijdig aan het Departement WEWIS en aan VEKA.